

Historisk tidsskrift

mellom fortid og framtid

Historisk tidsskrift kommer nå ut i en ny bladbunad (layout). I de siste 30 åra har sidene blitt svært kompakte. Nå kommer vi tilbake med mer stil og markerer med det den selvrespekt vi mener vi skal ha som historikere. Det er særlig en respekt vi vil vise forfatterne, som får tekstene sine mer tiltalende presentert, og det er en respekt vi skylder leserne våre.

Et redaksjonsskifte er som et tidsskifte. Det gjør det naturlig og riktig å gi rom for ettertanke og selvransaking. Når det skjer i *Historisk tidsskrift* med sine 135 års ubrutte historie, er det i like stor grad grunn til å rette blikket bakover som framover. En ny redaksjon overtar forvaltningen av en stor arv: Tidsskriftet har betydd mye for utviklingen av historiefaget i Norge, takket være innsatsen til en lang rekke redaksjoner og bidragsytere gjennom over fire generasjoner. Historiefaget er slik at eldre artikler og bøker ikke blir uinteressante. Det er tvert imot de historikere som ikke forholder seg til tidligere historikers arbeider som risikerer den skjebnen. Historie er ikke et døgnfluefag, vi skriver både for samtid og framtid.

Men god historie kan det bare bli dersom vi selv fullt og helt står inne for det vi skriver. Det er vår plikt å vise leserne at det er viktig og at vi har strevd etter å gi vederheftige analyser av emnene våre. Da kommer vi ofte i

opposisjon til tidligere framstillinger og tolkninger. Historiefaget er fullt av kontroverser, og de kan lett villede utøverne av faget til hovmod: «Vi alene vide!» Et tradisjonsrikt tidsskrift hjelper oss til å sette feidene og paradigmene i perspektiv – det kan gjøre oss litt klokere i vår ubrutte vandring mot stadig ny forskning, som svært sjelden skjer på helt ny grunn.

Vi er ikke nødt til å elske våre forgjengere! Men vi forsommer ikke ustraffet ikke å kjenne til dem. Det er dette som gjør historiefaget virkelig stort, det at det ikke bare omfatter oss som tilfeldigvis lever i 2005, men mange generasjoner historie- og samfunnsinteresserte som har bygd og bygd om på den store konstruksjonen som vi kaller historie.

Men hva gjør vi da med det faktum at vi er så få her i landet? Hva er vitsen med et norsk *Historisk tidsskrift*? Vi vet ikke om det norske språksamfunnet vil overleve. Hvorfor ikke gjøre *HT* engelskspråklig og ta opp konkurransen om å vekke oppmerksomhet over hele verden? Nei, i overskuelig framtid er språket vårt spill levende. Og dets skjebne på lengre sikt vil være avhengig av hvordan det blir brukt. Vi vil satse på det norske språket. Det setter oss best i stand til å strekke oss etter en presis og nyanserik analyse av historien. Særlig gjelder det omtalen av norske samfunnsforhold, der vi kan bygge på et fond av mange hundre års vidd og skarpsinn i det fargerike møtet mellom norrønt, dansk, dialekter, nynorsk og bokmål. Det er faktisk slik at en rekke utenlandske historikere, som studerer og forsker i norsk historie, lærer seg best mulig norsk for å bli i stand til å forstå landets historie uten misvisninger.

Også i språket har vi en verdifull arv å forvalte. Historikerne har ytt viktige bidrag til at norsk er et respektert kulturspråk. Ernst Sars, Ludvig Daae, Halvdan Koht, Sverre Steen, Jens Arup Seip, Ingrid Semmingsen, Magne Skodvin, Knut Mykland, Kåre Lunden, Berge Furre og andre eldre og yngre historikere har utviklet og forvaltet det treffsikre fagspråket, og gjennom dette har språket blitt et bedre instrument for tanken.

I dag har vi som lærere på universitet, høyskoler og videregående skoler en viktig pedagogisk oppgave i å rettlede studentene i å uttrykke seg mest mulig presist og analytisk treffende. Det er en tung oppgave, men det nytter, for stadig nye generasjoner oppdager de mulighetene som deres eget språk gir til å uttrykke seg godt og dermed levere treffsikre analyser av de emner de skal skrive om. Dette handler både om skriveglede og tankedisiplin under de krav til logikk og åpen etterprøvbarehet som faget må stille.

Vi er overbevist om at fremragende ferdigheter i norsk i tillegg setter oss i stand til å uttrykke oss bedre på fremmede språk, blant annet fordi det oppøver den språklige kritikken og motvirker den usalige tendensen til et ansiktsløst maskin-engelsk. Vi oppfordrer i høy grad våre kolleger til å publisere på engelsk i anerkjente engelskspråklige tidsskrift med høy språklig standard – og på tysk, fransk og spansk for dem som kan det! Bare hvis vi satser på den språklige ærgjerrighet som er en viktig arv etter våre forgjengere, kan vi gi respekterte bidrag på de større språkene til hele det internasjonale forskersamfunnet.

Et nasjonalt historisk tidsskrift skal favne bredt, men samtidig bør det ha en kjerne. Bortsett fra språket, må den være alle sider ved landets historie. Det er ikke noe annet vitenskapelig tidsskrift i verden som har akkurat den oppgaven. Og norsk historie er ikke provinsiell! Alle lands og alle folks historie er interessante som varianter av menneskehetens historie. Et urfolk har ikke en provinsiell historie, ei heller et lite folk, sammenliknet med et stort folk. I lokalhistorien er det for lengst et anerkjent faktum at all lokalhistorie er viktig: At Paris er interessant, hindrer ikke at også Lesja er det!

Vi er enige med forrige redaksjon i at det er viktig å skrive om historien i et relasjonelt og komparativt lys. Det vil si at vi for eksempel gjerne vil se mer interesse for forbindelsene mellom norske og utenlandske miljø/distrikt og mer sammenlikning mellom norske og utenlandske samfunnsforhold. Ikke minst komparasjon er et godt

middel til å analysere samfunn, til å forstå og forklare historisk utvikling. Her vil man ofte kunne trekke veksler på forskning i andre land, mens det oftest er historikere i Norge som må sørge for tilsvarende forskning i norsk historie. Gode bidrag fra utenlandske historikere er selvsagt alltid velkomne.

Også våre eldre kolleger på 1800- og 1900-tallet interesserte seg for hele verden. Det er en misforståelse å tro at i den grad man har fordypet seg i norske emner, har det avspeilt at man har sett bort fra resten av verdenssamfunnets historie. Som andre universitetsfag var historie lenge et elitefag, og de få profesjonelle utøverne kunne favne bredt i sine interesser. Det hadde de plikt til som universitetslærere, og flere hadde et sterkt engasjement for historien i sin alminnelighet, ikke bare norsk historie. Den første generasjonen på 1900-tallet, da Edvard Bull d.e. og Halvdan Koht var de ledende, kombinerte for eksempel programmatisk arbeidet med norsk og ikke-norsk historie. Og Edvard Bull var en ledende kraft i Institutt for sammenlignende kulturforskning, det hadde nettopp som ambisjon å drive komparativ historieforskning.

I seinere år har langt flere historikere tatt opp arbeidet med ikke-norske emner. Dette er også noe som *Historisk tidsskrift* vil avspeile – dvs. bredden i historieforskningen tematisk og geografisk. Disse forskerne har i betydelig grad engelskspråklige periodika som sine publikasjonskanaler – og bør ha det for å kommunisere med kolleger i fora som er spesielt rettet inn mot disse fagfeltene. Men de har også godt av å forholde seg til sine kolleger her i landet på sitt eget språk, da kan de lettere hente impulser fra hele bredden av landets historieforskning. For historikermiljøet vårt er det en berikelse at dette skjer, både fordi det vil bidra til et allsidig helhetssyn på historien og kaste verdifulle lysstråler tilbake på norsk historie. *Historisk tidsskrift* er et naturlig og viktig forum for dette. Slik kan tidsskriftet bidra til å holde oppe dialogen mellom de ulike forskermiljøene og til at historiefaget utvikler seg på en god måte. I eldre tider foregikk dialogen mest i hodene til Edvard Bull d.e. og hans kolleger!

Et vitenskapelig tidsskrift som *Historisk tidsskrift* skal ikke være smalt i noen forstand, det bør heller ikke drive noen pågående politikk når det gjelder hvilken retning fagutviklingen skal gå i. Det må langt heller avspeile den fagutvikling som finner sted, særlig når det gjelder tematisk og metodisk fordypning. Men vi vil oppmuntre til kronologisk vidsyn, til å se trekk ved samfunnsforholdene i én periode i komparativt kronologisk lys. Da er det ganske opplagt at vi også blir bedre i stand til å komme på sporet av viktige endringer. Selv om artikkelgenren passer godt for dybdeboring, gir den også frihet til å sette det undersøkte fenomen inn i en større sammenheng, kanskje aller mest som hypotese og teori, og dermed også som oppfordring til videre forskning.

I tillegg til å være et vitenskapsfag har historien en sentral plass i kulturen, ikke minst i den politiske kulturen. Dette er både et gode og et problem for faget.

Det er et gode fordi det bringer historien inn i sentrum av oppmerksomheten, den blir som et stort torg der ulike fagfelt møtes og brytes mot hverandre. Det gir tilfang til allsidige impulser og nye utsyn. *Historisk tidsskrift* er åpent for artikler som er skrevet av andre enn de «vanlige» faghistorikerne, dvs. av forskere innenfor en rekke tilgrensende fag som arbeider med historiske tema. *Historisk tidsskrift* har bestandig blitt møtt med interesse av historie- og samfunnskyndige lesere utenfor faghistorikernes rekke. Det har vært en kilde til inspirasjon, og det har hjulpet historikerne til å skrive med vilje til å finne presise omgrep som kan verdsettes av tidsskriftets krevende lesere.

Problemet med fagets sentrale plassering i den allmenne bevisstheten er alle de forstyrrende påvirkningene vi utsettes for – historikerne sitter ikke i elfenbeinstårn, men snarere i nærheten av torgbodene på det store markedet. Spørsmålet er bl.a. hvor mye historikerne skal la seg «hefte» av de forenklinger og forestillinger som omgir faget. Det blir særlig påtrengende i den grad faget blir politisk brukt og misbrukt. Tradisjonelt har *Historisk tidsskrift* forholdt seg lite til oppfatninger og formidlin-

ger av historien utenfor historikernes rekker. Trolig har vi vært for forsiktige. Det ville ha vært interessant å få analysert mer av den innflytelsen historikerne står under i sin samtid – selvsagt også intellektuelle strømninger, som ofte er generasjonsbetinget. Mange forfattere og journalister tar opp historiske tema i sine arbeid. Den biografiske litteraturen er deres største litterære felt. Historikerne bør komme i dialog med disse biografene, i bokmeldinger og debatter.

Den påtroppende redaksjonen brenner for å få langt flere bokmeldinger i tidsskriftet. Det har vært et voksende problem for tidligere redaksjoner at det har vært vanskelig å få kolleger til å skrive bokmeldinger. Men det er jo meget viktig for fagutviklingen at nye bøker blir løpende omtalt, vurdert og diskutert. Når det gjelder den enorme litteraturen som ser dagens lys utenfor landets grenser, sier det seg selv at vi må være selektive, og velge ut bøker som er spesielt interessante, viktige og/eller kontroversielle – med særlig blick på hva som er nyttig å få med seg for norske historikere og historieinteresserte.

Når det gjelder bøker publisert i Norge, må vi utvikle en kollektiv og individuell forpliktelse til at de skal bli meldt. Dette er ikke bare viktig for at de nye bøkene skal bli lagt merke til og utløse en videre refleksjon blant leserne, det er også viktig for at forfatterne skal få opplevelsen av å bli lagt merke til og tatt på alvor. Heller ikke lokalhistoriske publikasjoner burde plasseres utenfor interessefeltet, til nå er det mest større byhistoriske og regionale verk som er blitt meldt i *Historisk tidsskrift*.

Det må ikke bli slik når man gir ut en historiebok her i landet at det er som å kaste en stein i vannet: En kort stund kruser det rundt det stedet der steinen gikk ned, og så røper vannflaten ingen spor av steinen. Å tie kollegers bøker i hjel er den verste form for faglig egoisme. Mange av bokmeldingene må nødvendigvis bli korte hvis det skal bli plass til flere. Vi har alle en tendens til å skrive langt – vi vil streve etter flere korte, mer rett på sak-meldinger.

Framfor noe annet oppfordrer vi til å skrive artikler.

I universitets- og høyskolesektoren kommer det nå et regelverk som gjør det mer meritterende å skrive artikler som blir trykt i *Historisk tidsskrift*. Vi er mange som kan styre vår begeistring for de hardhendte føringene, men det går an å gjøre noe positivt ut av det en ikke liker. For fagutviklingen er det åpenbart verdifullt at vi konsentrerer oss mer om viktige historiske problem som egner seg for analyser som blir presentert i artikler. Det vil stimulere til en skarpere og klarere tenkning om historiske problem, og det vil gjøre det lettere å få til fruktbare dialoger og diskusjoner med andre historikere. Et tidsskrift er som et seminar i skrift, som er befridd for øyeblikkets begrensninger, det åpner for et ordskifte på tvers av avstandene i tid og rom, det er et forum for en dialog mellom levende og døde. Vi ønsker lesere og skribenter hjertelig velkommen til dette møtestedet!

REDAKSJONEN